

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה
מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו
ערום עליהן(שמערים שיתקיים
תורתו) שנאמר (משלי ח) אני
חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא:)

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא צב

לעילוי נשמת
דינה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

נביא הוא אין טענתך מוצדקת וראוי אתה להרג וכבר לימד אכסנאי שבא לעיר על עסקי אכילה ושתייה שואלין אותו או על עסקי אשתו שואלין אותו אשתך היא אחותך היא?

מכאן לבן נח שנהרג שהיה לו ללמוד דרך ארץ ולא למד.

מה עצר ה' מאבימלך

ויתפלל אברהם אל-האלהים וירפא אלהים את-אבימלך ואת-אשתו ואמהותיו וילדו:

כי-עצר עצר יהוה בעד כל-רחם לבית אבימלך על-דבר שרה אשת אברהם:

כי עצר עצר ה' שתי עצירות הללו למה?

א. ר' אלעזר

אחת באיש - שכבת זרע,

שתיים באשה - שכבת זרע במעי אשה לא יכולה לפלוט, ולידה שלא יכלו ללדת בעת

הלידה.

ב. במתניתא תנא-

שתיים באיש - שכבת זרע וקטנים.

שלשה באשה - שכבת זרע, וקטנים ולידה.

ג. רבינא-

אמר שלש באיש - שכבת זרע, וקטנים ופי' טבעת נקב לעשיית גדולים.

ארבעה באשה- שכבת זרע, ולידה, וקטנים, ופי' טבעת:

בעד כל רחם אמרי דבי ר' ינאי אפילו תרנגולת של בית אבימלך לא הטילה ביצתה.

מנה הא מילתא - דאמרי אינשי / דאמור רבנן

להלן הגמרא מבארת היכן מצינו רמז בפסוק לדברים שאנשים רגילים לומר וכן ללשונות של חכמים, ורובא מביא ראיה ממקור אחד ורבה בר מרי ממקור אחר.

א"ל רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא?

- דאמור רבנן כל המבקש רחמים על חבירו והוא צריך לאותו דבר, הוא נענה תחילה.

1. לרבה בר מרי - דכתיב וה' שב את שבות איוב בהתפללו בעד רעהו ר"ל משמע מהפסוק שה' ריפא את איוב בגלל שהתפלל בעד חבירו.

2. רבא - מהכא ויתפלל אברהם אל האלהים וירפא אלהים את אבימלך ואת אשתו ואמהותיו [וגו'] וכתיב וה' פקד ולא כתוב ויפקוד, משמע פקד כבר את שרה כאשר אמר וגו' - היינו כאשר אמר אברהם אל אבימלך.

- דאמרי אינשי בהדי הוצא לקי כרבא כלומר קוץ הגדל אצל הכרוב שכשבא לעיקרו פעמים שנעקר הכרוב עמו ונמצא שלוקה בשבילו דהיינו שכנים של הרשע לוקין עמו.

1. לרבה בר מרי - דכתיב למה תריבו אלי' כלכם אף הנביא נכלל פשעתם בי נאם ה'.

2. רבא - עד אנה מאנתם לשמור מצותי ותורותי ומשה ואהרן בכלל.

שמואל אייתי ליה אריסיה תמרי, אכיל טעים בהו טעמא דחמרא.

א"ל מאי האי?

א"ל ביני גופני קיימי.

אמר מכחשי בחמרא כולי האי!

למחר אייתי לי מקורייהו כלומר מעיקרן שתעקור את הדקל מפני ההפסד של הגפן.

פירוש שני הבא לי את הקור והיינו חלק מהדקל שהוא רך כדי לאכול, וכלה השאר (עיקרן) מפני שמפסיד את הגפנים.

רב חסדא חזא תאלי דקלים קטנים בי גופני. אמר ליה לאריסיה עקרינהו משום

גופני קני דקלי, דקלי לא קני גופני שאין שבחם עולה אלא לדבר מועט.

סיכום דיני העולים מהסוגיא

חובל את עצמו -

י"א שמותר (תנא של שבועות) וי"א שאסור (ר"ע, ר"א הפקר).

להשחית את בגדיו -

ללא דבר - אסור [יתכן שזה לכו"ע].

למצווה (אבלות) - מותר. י"א שיותר מדאי אסור ר"א.

מאבד את עצמו לדעת - אסור [יתכן שזה לכ"ע].

לבייש את עצמו - מותר. [אך אחרים אסורים לביישו].

לשב בתענית - מותר (שמואל).

אילנות-

דקל מותר רק כשטוען פחות מקב.

זית (חשוב) רק כשטוען פחות מרובע הקב.

עץ תאנים לפני זמנו - אסור (אחד שמת על כך).

אופנים המותרים:

1. עומדת לקציצה (רה"ר וע"ז) מותר. ואכן, יש זכות לבעל האילן לקיים את המצוה.

2. מעולה בדמים העץ מפירותיו.

3. מפסיד שאר אילנות יותר חשובות (שמואל - דקל סמוך לגפנים -אבי')

4. לצורך מצור (מלחמה).

אם יש אילן סרק ואינו עולה דמים צריך לקצוץ אותו.

אין אילני סרק או שהם יותר יקרים - מותר אילני מאכל.

מתניתין

אע"פ שהוא נותן לו, אין נמחל לו עד שיבקש ממנו שנאמר ועתה השב אשת וגו'

ר"ל הקב"ה לא אמר לאברהם שיתפלל בעבור אבימלך אלא אמר לאבימלך שהוא יפייס את אברהם עד שימחל לו ויתפלל בעדו.

ומנין שאם לא מחל לו שהוא אכזרי שנאמר ויתפלל אברהם אל האלהים וירפא אלהים את אבימלך וגו'.

1) האומר סמא את עיני, קטע את ידי, שבר את רגלי, חייב.

ע"מ לפטור, חייב.

2) קרע את כסותי, שבר את כדי, חייב.

ע"מ לפטור, פטור.

3) עשה כן לאיש פלוני על מנת לפטור, חייב בין בגופו בין בממונו.

גמרא

ועתה השב אשת-האיש כי-נביא הוא ויתפלל בעדך וחי' ואם-אינך משיב דע כי-מות תמות אתה וכל-אשר-לך:

ת"ר כל אלו שאמרו סלע מנה, מאתים וד' מאות דמי בושתו, אבל צערו שדואג על בושתו

אינו נמחל וכמו באברהם שהיה לו צער של בושת אפי' הביא כל אילי נביות שבעולם אין נמחל לו עד שיבקש ממנו - שנאמר השב אשת האיש כי נביא הוא ויתפלל בעדך.

עתה הגמרא מדייקת מדוע הפסוק תלה שאברהם נביא הוא:

דאשת נביא בעי אהדורי, אשת אחר לא בעי אהדורי!

אמר ר' יונתן השב אשת האיש מכל מקום, ודקא אמרת הגוי גם צדיק תהרוג הלא הוא אמר לי אחותי היא והיא גם היא אמרה אחי הוא -

מתוך שצריכים הוצאה מרובה לא היה הבעל חושש להוציא על נכס' והיו הולכין לאיבוד לפיכך טוב לקנות דקלים שאין צריכין יציאה וממילא אתי בהו שבחא וטוב הוא לשניהם ועוד[2] מפרש ר"ת בהמוכר את הספינה (ב"ב פב ושם ד"ה . מתקיף) דפירי דדיקלא מתקיימין טפי מאילני וגופני ובנכסי מלוג של אשה בעינן דבר המתקיים יותר:

ניתן לקבל את סיכומי 'שקלא וטריא' השבועיים על הדף היומי במייל arielmarcus5518@gmail.com נשמח לקבל הערות ותיקונים.

מ'תוספות ד"ה למחר אייתי לי מקורייהו. משמע דגופני עדיפי מדיקלי ותימה דבהאשה שנפלו לה נכסים (כתובות עט. ושם ד"ה אילני) אמר גבי נפלו לה נכסים ילקח בהן קרקע דיקלי ואילני דקלי אילני וגופני אילני אלמא גופני גריעי אפילו מאילני דגריעי מדיקלי וי"ל [1] דבגפנים כשאדם טורח לזמר ולתקן הכרם יש בהן ריוח גדול אבל בנכסי אשתו אם היה קונה גפנים

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא צב

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה
מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו
ערום עליהן (שמעריים שיתקיים
תורתו) שנאמר (משלי ח) אני
חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

איזה אחים הראה יוסף לפרעה

אמר ליה רבא לרבה בר מרי כתיב ומקצה אחיו לקח חמשה אנשים כשהביאם יוסף
לפני פרעה

מאן נינהו חמשה?

א"ל הכי א"ר יוחנן אותן שהוכפלו בשמות והיינו דן, זבולון, גד, אשר ונפתלי (ויהודה לקמן) – ר"ל הם היו היותר חלשים באחיו ולכן הוצרך לכפול את ברכתם כדי לחזקם, ובחכמה הביאם יוסף כדי שלא יברור אותן להיות ראשי גייסות לטרחם.

יהודה - למילתיה הוא דאיכפל כמו שהגמרא מבארת:

דאמר ר' שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן מאי דכתיב יחי ראובן ואל ימות ויהי מתיו מספר בסמוך כתוב וזאת ליהודה.

כל אותן ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר:

1) היו עצמותיו של יהודה מגולגלין בארון שלא היתה שלדתו קיימת בגלל שהתנה עם אביו שיביא את אחיו ואם לא יביא 'וחטאתי לך כל הימים' [שהאחון של כל השבטים שיצאו ממצרים ונקברו בארץ ישראל] **עד שבא משה ובקש רחמים: אמר לפניו רבונו של עולם מי גרם לראובן שיודה על מעשה של תמר? יהודה"י – שאחר שהודה יהודה עמד ראובן ואמר אני בבלתי יצועי אבי.**

מיד שמע ה' קול יהודה - על איבריה לשפא ר"ל נכנס כל עצם ונתחבר למקומו.

2) לא הוו קא מסקי למתיבתא דרקינא - אז התפלל משה ואל עמו תביאנו.

3) לא הוו ידע מאי קאמרי רבנן ולמשקל ומיטרח בהדי רבנן לישא וליתן עם שאר חכמים. - אז התפלל משה ידיו רב לו.

4) לא הוו סליק ליה שמעתתא אליבא דהלכתא כלומר לא היה לו סיוע שיהא הלכה כמותו - אז התפלל משה ועזר מצריו תהיה.

- מנא הא מילתא דאמרי אינשי בתר עניא אזלא עניותא?

1. רבה בר מרי –

דתנן עשירים מביאין בכורים בקלותות של זהב ושל כסף, ועניים בסלי נצרים שבטים של ערבה קלופה, ואך ורק הסלים של העניים והבכורים נותנים להכניהם.

2. רבא - וטמא טמא יקרא לא די בנגעו אלא שמבייש את עצמו בעל כרחו.

[עד כאן דף צב עמוד א]

מנא הא מילתא-

דאמור רבנן היינו מה שהציע ר"ע לבניו השכם ואכול בקיץ מפני החמה, ובחורף מפני הצינה.

ואמרי אינשי שיתין ששים איש רהוטי רהוט רצו ולא מטו הגיעו לגברא דמצפרא כרך לאוכל בשחרית?

1. רבה בר מרי - לא ירעבו ולא יצמאו ולא יכס שרב ושמש

2. רבא - ועבדתם את ה' אלהיכם זו קרית שמע ותפלה וברך [את] לחמך ואת מימך זו פת במלח וקיתון של מים, מכאן ואילך והסירותי מחלה מקרבך.

ותניא מחלה זו מרה - נקרא שמה מחלה משום ששמונים ושלושה חלאין יש בה: מחלה בגימטריא הכי הוו. וכולן פת במלח שחרית וקיתון של מים מבטלין.

- מנא הא מילתא דאמור רבנן חברך קרייך 'חמרא' יודה לו ואל יתווכח עימו טול אוכפא אוכף של חמור ושים אותו לגביך מוש.

1. רבה בר מרי - דכתיב ויאמר הגר שפחת שרי אי מזה באת ואנה תלכי

ותאמר מפני שרי גברתי אנכי בורחת ר"ל הגר הייתה בורחת משרה שלא

להיות עוד משועבדת לה, ואעפ"כ כיוון שהמלאך קרא לה שפחה והודה לדבריו.^מ

- מנא הא מילתא דאמרי אינשי מילתא גנאה דאית ביך קדים אמרה.

1. רבה בר מרי - דכתיב ויאמר עבד אברהם אנכי.

- מנא הא מילתא דאמרי אינשי שפיל ואזיל בר אווזא, ועיניה מטייפי צופים למרחוק – כלומר מחמת ענוותנותו של אדם לא יחא בוש מלשאל דבר הצריך לו בין לתורה ובין לפרנסה ולתבוע חובו.

1. רבה בר מרי -אמר ליה דכתיב והטיב ה' לאדני וזכרת [את] אמתך –

הפסוק דיבר על אודות אביגיל אשת נבל שהיה מורד המלכות ובאה למלך דוד

לבקש שיחמול על בעליו ובד בבד רמזה לדוד שיזכיר את יופיה.

- מנא הא מילתא דאמרי אינשי שיתין תכלי אבלות ומכאובות **מטייה לככא** שן

דקל חבריה שמע כלומר ששומע את חבירו אוכל **ולא אכל?**

1. רבה בר מרי - דכתיב לגבי משתה שעשה אדניהו ולי אני עבדך ולצדוק

הכהן ולבניהו בן יהוידע ולשלמה עבדך לא קרא אלמא שהיה קובל שלא

זימנו למשתה.

2. רבא- מהכא ויבאה יצחק האהלה שרה אמו ויקח את רבקה ותהי לו לאשה ויאהבה וינחם יצחק אחרי אמו **וכתיב בתריה** ויוסף אברהם ויקח

אשה ושמה קטורה נתקנה ביצחק.

- מנא הא מילתא דאמרי אינשי חמרא הי"ו הוא למריה של המלך והשותים

מחזיקים טיבותא לשקיה לשר המשקה?

1. לרבה בר מרי - דכתיב לגבי משה שסמך את יהושע וסמכת את ידך עליו

למען ישמעון ויראון כל עדת בני ישראל **וכתיב** ויהושע בן נון מלא רוח

חכמה **כי סמך משה את ידיו עליו** וישמעו אליו כל בני ישראל וגו' היינו

שתלה החכמה והגדולה במשה כאילו הוא נותנה ליהושע והיא אינה אלא מפי

הקב"ה.

- מנא הא מילתא דאמרי אינשי כלבא בכפניה כלב רעב אפילו גללי אבנים

מבלע?

רבה בר מרי - דכתיב נפש שבעה תבוס תרמוס נופת דבר מתוק ונפש רעבה כל מר

מתוק כל דבר מר נחשב לו מתוק.

דף נח: שיתין מאני דפרזלא תלו ליה בקורנסיה [משקל ששים מנה ברזל שנשך אותו זבוב בנשיכתו]:
^מ מהרש"א.

^מ תוספות ד"ה חמרא למריה וטיבותא לשקיה: כלומר המשקה נותן בעין יפה למי שהוא רוצה כדאמר במדרש טוב עין יבורך זה משה רבינו ע"ה שא"ל הקב"ה וסמכת ידך והוא סמך בב' ידיו דכתיב ויסמך ידיו עליו ובקונטרס פי' בע"א:

ניתן לקבל את סיכומי 'שקלא וטריא' השבועיים על הדף היומי במייל arielmarcus5518@gmail.com - נשמח לקבל הערות ותיקונים.

^מ תוספות ד"ה מי גרם לראובן שהודה יהודה. אע"ג דאמר במדרש וישב ראובן אל הבור מלמד ששב משקו ומתעניתו שבלבל יצועי אביו וזה היה קודם דמעשה תמר מכל מקום לא הודה ברבים עד אחר שהודה יהודה:

^מ תוספות ד"ה שיתין רהוטי רהוט. פירש הר"ר משולם שיש בשנה ששה עתים זרע וקציר וקור וחום וקיץ וחורף ומפרש בפרק המקבל (ב"מ דף קז:): שכל אחד שני חדשים והם ס' יום ובחנם דחק דאורחא דגמרא בהכי כמו שיתין תיכלי מטי לככא דבסמוך ובאלו טריפות (חולין

סיכום הדף היומי שקלא וטריא בבא קמא צב

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה
מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו
ערום עליהן (שמערים שיתקיים
תורתו) שנאמר (משלי ח) אני
חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

- **מנא הא מילתא דאמרי אינשי מטייל ואזיל דיקלא בישא לגדל גבי בצד קינא**

דשרכי מילנות סרק שאינה עושה פרי.

אמר ליה דבר זה כתוב בתורה, שנוי בנביאים, ומשולש בכתובים, ותנן במתניתין, ותנינא בברייטא -

עתה הוא מפרט:

כתוב בתורה - דכתיב וילך עשו אל ישמעאל,

שנוי בנביאים - דכתיב ויתלקטו אל יפתח אנשים רקים ויהיו עמו - ר"ל היה בן פלגש

ולא היה גזעו טוב והוא קינא דשרכי ויתלקטו אליו אנשים רקים שהיה רעים במעשיהם.

ומשולש בכתובים - דכתיב כל עוף למינו ישכון ובני אדם לדומה לו.

תנן במתני - כל המחובר לטמא טמא כל המחובר לטהור טהור. לגבי מסמר של

מתכת שעשוי כמזלג לתלות עליו בהמות להפשט, אם תחב אותו בשולחן או בדרגש שמקבלים

טומאה גם הוא יקבל טומאה ואם תחבו בפשוטי כלי עץ (מנורה עץ) אינו מקבל טומאה.

ותנינא בברייטא- רבי אליעזר אומר לא לחנם הלך זרזיר עוף טמא (אך חכמים

סוברים שהוא כשר) **אצל עורב אלא מפני שהוא מינו.**

- **מנא הא מילתא דאמרי אינשי קרית חברך להוכיחו ולא ענך** ולא קיבל דחי

גודא רבה כותל הפל עליו **שדי** ביה הניחו ויפול ברשעו **א"ל** יען טהרתך ולא

טהרת לשוב בתשובה מטומאתך לא תטהרי עוד עד הניחי את חמתך בך דהיינו

מניחו ליפול.

- **מנא הא מילתא דאמרי אינשי בירא דשתית מיניה שהייתה צמא לא תשדי**

ביה קלא פיסת רגבים כלומר דבר הנצרך לך פעם אחת שוב לא תבזהו?

אמר רבה בר מרי דכתיב לא תתעב אדומי כי אחיך הוא ולא תתעב מצרי כי גר היית

בארצו ר"ל למרות שרצו לזרוק את הזכרים לים אך מכיוון שהיו לכם אכסניא בשעת הדחק

אסור לתעבו.

- **מנא הא מילתא דאמרי אינשי אי דלית** תגביה **דורא** משא, **דלינא, ואי לא, לא**

דלינא משל הוא שאין אדם רוצה ליכנס בסכנת הזק ממון ותחת עול דבר אלא אם כן

משתתף בו חבירו עמו.

אמר רבה בר מרי - דכתיב ויאמר אליה ברק אם תלכי עמי והלכתי ואם לא תלכי

עמי לא אלך.

מנא הא מילתא דאמרי אינשי כד הוין זוטרי לגברי, כשהיינו קטנים היינו חשובים

כגבר **השתא דקשישנא** שהזקנו **הננו שפלים לדרדקי** כתינוקות.

אמר רבה בר מרי - ליה מעיקרא כתיב וה' הולך לפניו יומם בעמוד ענן לנחותם

הדרך ולילה בעמוד אש להאיר להם **ולבסוף כתיב** הנה אנכי שולח מלאך לפניך

לשמרך בדרך.

[עד כאן דף צב עמוד ב]